

Els drets d'informació i participació ciutadana en el medi ambient

El medi ambient i el dret a la seva conservació i protecció constitueixen un bé jurídic que parteix de l'interès públic en la consecució d'objectius com ara el control ambiental de la contaminació, el desenvolupament sostenible, la protecció de la biodiversitat i la salut pública. Si hi ha alguna àrea on la necessitat de transparència i participació és més evident és precisament en el medi ambient. La societat civil (persones, plataformes i associacions) ha reivindicat de manera activa la necessitat de saber i conèixer quin és l'estat del medi ambient, quins són els riscos que amenacen el nostre món i quines són les polítiques públiques per consolidar un desenvolupament sostenible.

Espanya i Catalunya, si es comparen amb la majoria de països de l'entorn, estan molt endarrerides en el procés de regulació del dret d'accés a la informació pública, que la gran majoria de països europeus ja ha reconegut de manera integral i amb norma amb rang de llei.

Les administracions han de ser proactives en la difusió de la informació ambiental

Tanmateix, i gràcies a l'impuls que representa la normativa comunitària, l'Estat espanyol sí que s'ha dotat d'una llei reguladora del dret d'accés a la informació i a la participació pública en matèria mediambiental (Llei estatal 27/2006, de 18 de juny), d'acord amb la qual es fonamenten les resolucions del Síndic en aquest àmbit.

D'una banda, aquesta llei planteja l'establiment gradual d'un servei públic de difusió activa i sistemàtica de la informació ambiental mitjançant l'ús de les noves tecnologies.

En aquest sentit, les obres d'execució de grans infraestructures (línies elèctriques, metro, etc.) acostumen a produir molèsties i pertorbacions als veïns més propers, que es poden concretar en afectacions a la qualitat de l'aire (pols, fums, sorolls, etc.) o del sòl, bé per la transformació que pateixen o bé per l'impacte sobre l'hàbitat de determinades espècies animals o vegetals.

En aquests casos, en què l'activitat de l'Administració té una incidència rellevant en el medi ambient, el Síndic ha expressat que, més enllà de traslladar la informació d'una manera vertical o de convocar les comissions de seguiment corresponents, és adequat afegir-hi altres mesures de difusió de les decisions preses amb relació a l'execució de l'obra que afecten els drets dels ciutadans, com, sens dubte, ho són, per exemple, les resolucions que suspelen provisionalment els objectius de qualitat acústica durant algunes fases o períodes de construcció de la infraestructura.

Les informacions en premsa, les publicacions als butlletins oficials, les reunions amb els veïns afectats, la participació en les comissions de seguiment, etc. són iniciatives que ajuden a garantir els drets d'informació dels veïns.

Les denegacions d'accés a la informació ambiental s'han de basar en els motius fixats en la llei

Ara bé, avui dia el Síndic també suggereix l'habilitació d'una pàgina web que recopili tota la informació sobre el projecte i que s'actualitzi amb freqüència durant tota la durada de l'obra, de manera que els ciutadans puguin estar informats de les incidències en l'execució de l'obra i, especialment, del conjunt de mesures correctores per minimitzar les afectacions al medi ambient amb relació al soroll, l'aire, el sòl, etc.

Aquesta pot ser una eina més, que de ben segur ajudarà a donar a conèixer la complexitat de la tasca de l'Administració i les afectacions que en cada moment poden resultar per als veïns més propers, sobretot si es tenen presents els llargs períodes d'execució que comporten les obres d'aquestes característiques.

D'altra banda, un altre vessant que ofereix la Llei 27/2006 és el relatiu a l'accés a la informació ambiental, amb la sol·licitud prèvia, però sense necessitat d'acreditar-hi un interès determinat. L'Administració ha d'informar dels drets de què gaudeixen els ciutadans i assistir-los en la recerca de la informació. A més, les denegacions han de ser

expresses i basades en els motius fixats en la Llei, com ara que la petició és irraonable, excessivament genèrica, sobre dades inconcluses o comunicacions internes.

En aquest vessant, el Síndic defensa que les administracions han de ser proactives, tant en la difusió de la informació com en la resposta a les peticions d'informació, i d'això se'n desprèn que les excepcions i limitacions a aquest dret s'han d'interpretar en sentit restrictiu.

Així, amb relació a un estudi sobre una possible nova carretera, l'Administració no pot al·legar que no dóna accés al document perquè no forma part de cap expedient, o perquè es tracta d'un document intern preliminar, si prèviament ha publicat en el

DOGC l'anunci de licitació del contracte per redactar-lo i l'anunci de la seva adjudicació.

En aquest sentit, cal tenir present que la Llei 27/2006 inclou dins de la definició d'informació ambiental a la qual els ciutadans tenen el dret d'accedir "qualsevol informació en forma escrita, visual, sonora, electrònica o en qualsevol altra forma que versí –entre d'altres– sobre mesures, incloses les mesures administratives, com ara polítiques, normes, plans, programes, acords en matèria de medi ambient i activitats que afectin o puguin afectar l'aire i l'atmosfera, l'aigua, el sol, la terra, els paisatges i els espais naturals, així com les activitats o mesures destinades a protegir aquests elements".

Queixa 01318/2011

Una associació de defensa del medi ambient va presentar una queixa arran de la negativa de la Direcció General de Carreteres a permetre-li l'accés a un estudi relatiu a l'anomenada Ronda del Vallès. L'Administració al·legava que es tractava d'un document intern de caràcter previ que no decidia ni directament ni indirectament sobre el fons de l'assumpte, com era, al seu dia, la determinació de les característiques de la possible futura carretera. També deia que l'estudi no formava part de cap expedient ni procediment al qual poguessin tenir dret d'accés altres possibles persones interessades.

Després d'estudiar l'assumpte, el Síndic va exposar a la Direcció General diverses consideracions d'acord amb la normativa d'accés a la informació ambiental. Finalment, la Direcció General de Carreteres va atendre el suggeriment del Síndic i va lliurar una còpia del document a l'associació promotora de la queixa.

Pàgines extretes de l'Informe Anual 2011. Per accedir al document complet, cliqueu aquí.